

**ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)**

**Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування**

**«СВІТ ЛОВИВ МЕНЕ, ТА НЕ СПІЙМАВ...»
(до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди)**

Бібліографічний покажчик

2022

«Світ ловив мене, та не спіймав...» : до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди : бібліогр. покажч. / упоряд.: Т. Гніда, О. Виногорова, С. Денисова, Т. Мамалига, А. Своровський ; літ. ред. О. Трубайчук, бібліограф-ред. Ж. Копитко ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих. – Київ, 2022. – 39 с.

Бібліографічний покажчик створено до 300 - річниці з дня народження Григорія Сковороди.

Покажчик висвітлює життєвий та творчий шлях, містить добірку творів автора. До покажчика увійшли книги, статті зі збірників, періодичних видань. При складенні покажчика використано літературу з електронних каталогів Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, пошукової системи Google Академія.

Покажчик буде цікавим для широкого кола поціновувачів таланту одного з найепатажніших представників сучасної української культури.

Всі фото для покажчика взяті з відкритих джерел мережі «Інтернет»

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування,
вул. Тургенєвська, 83-85

Укладачі: Т. Гніда, О. Виногорова, С. Денисова, Т. Мамалига, А. Своровський

Літературний редактор О. Трубайчук

Бібліограф-редактор Ж. Копитко

Відповідальна за випуск О. Дудок

Телефон для довідок (044) 486-01-46

e-maillubibl@ukr.net

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва

З М І С Т

Від упорядників	5
Твори Григорія Савича Сковороди.....	6
<i>Повні зібрання творів</i>	<i>6</i>
<i>Твори.....</i>	<i>6</i>
<i>Вибрані твори</i>	<i>7</i>
<i>Окремі твори.....</i>	<i>7</i>
Життєвий та творчий шлях Григорія Сковороди	9
Філософські погляди Григорія Сковороди	11
Богословські, етичні, суспільні погляди.....	20
Педагогічні погляди та педагогічна діяльність Г. Сковороди	22
<i>Освітні погляди</i>	<i>23</i>
Дослідження літературно-художньої спадщини Григорія Сковороди	24
<i>Мова творів Григорія Сковороди</i>	<i>26</i>
Вшанування пам'яті Григорія Сковороди	27
<i>Премії та нагороди імені Г. Сковороди</i>	<i>27</i>
<i>Установи, яким присвоєно ім'я Г. С. Сковороди</i>	<i>27</i>
<i>Музеї.....</i>	<i>28</i>
<i>Пам'ятники, пам'ятні знаки, меморіальні дошки</i>	<i>28</i>
Інтернет-ресурси.....	33
<i>Факти з життя та творчості Григорія Сковороди.....</i>	<i>33</i>
<i>Реферати та презентації про життя та творчість</i>	<i>33</i>
<i>Фільми та відеосюжети про Григорія Сковороду.....</i>	<i>34</i>
Алфавітний покажчик.....	36

Від упорядників

Григорій Савич Сковорода народився 3 грудня (22 листопада за старим стилем) 1722 р. на Полтавщині в козакому селі Чорнухи, колишнього Лубенського полку (нині Лохвицький район). Батьки Г. Сковороди належали до малоземельних селян-козаків. Дитинство і юнацькі роки Г. Сковороди пройшли серед людей, які не знали кріпостного права, залишили глибокий слід в його свідомості і вплинули на формування його волелюбного і незалежного характеру.

Григорій Савич Сковорода – український педагог, мандрівний філософ. Він і досі залишається єдиним у світі філософом, що мандруючи, поєднував життя із вченням та постійним удосконаленням самого себе. Усім своїм життям він доводив, що людина може бути щасливою незалежно від місця та часу, плоті та крові, та й зовсім не залежить від влади, багатства та посад.

Своїми творами (філософські трактати, байки, вірші) просвітитель прагнув донести до свідомості кожного найважливіші закономірності щасливого життя як загальнолюдської мети й тим самим збагатив вітчизняну філософію гуманістичним життєствердним ученням: від пасивного прийняття щастя до активного утвердження його в ідеалі самопізнання, «сродної» праці на своє і спільне благо.

Сковорода зробив істотний внесок у скарбницю вітчизняної культури. Він писав пісні і музику до них, вправно грав на кількох музичних інструментах, малював, а головне – створив численні літературні, і філософські твори.

Спадщина Сковороди належить до визначних надбань вітчизняної культури, а його ім'я зайняло помітне місце в ряду видатних діячів минулого, які збагатили філософську думку та художню літературу України. У свідомості сучасників та нащадків Сковорода постає як мандрівний філософ-вільнодумець, вчитель, який був передвісником нової епохи – епохи українського романтизму.

Цей бібліографічний покажчик створено до 300 річниці з дня народження українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, педагога, музиканта Григорія Сковороди з метою популяризації його філософської, етико-естетичної, педагогічної та літературної спадщини.

Бібліографічний покажчик включає твори Григорія Сковороди, які вийшли друком за часи Незалежної України, а також наукові праці, статті з періодичних та продовжуваних видань, збірників, матеріалів конференцій з 2012 – 2022 рр., присвячені життю та творчості генія, допоміжний апарат, який містить зміст (схема групування матеріалу), передмову від укладачів та іменний покажчик, у якому наведені прізвища авторів, співавторів, упорядників, редакторів, відомості про яких є в бібліографічних записах.

Бібліографічний посібник адресовано аспірантам, студентам, школярам, працівникам бібліотек, а також усім, хто цікавиться творчістю Григорія Сковороди. Пропонований покажчик не претендує на вичерпність. Існує величезна кількість праць, присвячених багатогранній діяльності Григорія Савича Сковороди, і охопити все просто неможливо.

Твори Григорія Савича Сковороди

Повні зібрання творів

1. **Повна** академічна збірка творів / Г. С. Сковорода ; НАН України [та ін.] ; за ред. Л. Ушкалова. – Харків : Майдан, 2010. – 1398 с. : портр.
2. **Повна** академічна збірка творів / Григорій Сковорода ; за ред. Л. Ушкалова ; НАН України [та ін.]. – Едмонтон ; Торонто : Вид-во Канад. Ін-ту Українських Студій ; Харків : Майдан, 2011. – 1400 с.
Ця книга – видання творів великого українського поета й філософа Григорія Сковороди (1722-1794), здійснене в належному академічному форматі. Воно є цінним джерелом для філософів, літературознавців, мовознавців, культурологів, педагогів, богословів та інших фахівців, які вивчають творчість Сковороди, надійним підґрунтям для перекладів його творів іншими мовами, для підготовки популярних видань тощо.
3. **Повна** академічна збірка творів / Григорій Сковорода ; за ред. проф. Леоніда Ушкалова. – 2-ге вид., стер. – Харків : Вид. Савчук О. О., 2016. – 1400 с.

Твори

4. **Твори** : у 2-х т. Т. 1: Поезії. Байки. Трактати. Діалоги / Г. С. Сковорода ; Укр. наук. ін-т Гарвад. ун-ту, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАНУ ; передм. Олекси Мишанича ; [пер. зі староукр. мови: М. Кашуби, В. Шевчука]. – Київ : АТ «Обереги», 1994. – 528 с. – (Гарвардська бібліотека давнього українського письменства).
5. **Твори** : у 2-х т. Т. 2: Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи / Г. С. Сковорода ; Укр. наук. ін-т Гарвад. ун-ту, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАНУ ; передм. Олекси Мишанича ; [пер. зі староукр. мови: М. Кашуби, В. Шевчука]. – Київ : АТ «Обереги», 1994. – 480 с. – (Гарвардська бібліотека давнього українського письменства).
6. **Твори** : у 2 т. Т. 1 : Поезії. Байки. Трактати. Діалоги / Г. С. Сковорода ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАНУ ; [редкол.: М. Жулинський (голова) та ін. ; передм. О. Мишанича ; відп. ред. М. Сулима]. – Київ : Обереги, 2005. – 527 с. – (Київська бібліотека давнього українського письменства ; Т. 5. Студії).
7. **Твори** : у 2 т. Т. 2 : Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи / Г. С. Сковорода ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАНУ ; редкол.: М. Жулинський (голова) [та ін.] ; [відп. ред. М. Сулима]. – Київ : Обереги, 2005. – 479 с. – (Київська бібліотека давнього українського письменства ; Т. 6. Студії).
8. **Твори** : для старшого шкільного віку / Г. С. Сковорода ; упоряд., передм., прим. В. О. Шевчука. – Київ : Веселка, 1996. – 271 с. : іл.

Вибрані твори

9. **Вибрані** твори / Г. С. Сковорода ; НАН України, Ін-т літ ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди, Харк. іст.-філол. т-во ; [упоряд., передм. Леоніда Ушкалова, прим. та комент.: Леоніда Ушкалова, Сергія Вакуленка]. – Харків : Прапор, 2007. – 384 с.
10. **Вибрані** твори в українських перекладах / Г. С. Сковорода ; [упоряд. текстів, передм. та прим. Л. В. Ушкалова]. – Харків : Веста : Ранок, 2003. – 141 с. – (Програма з літератури).
11. **Вибрані** твори в українських перекладах / упоряд. текстів, передм. та прим. Л. В. Ушкалова. – Харків : Ранок, 2009. – 239 с. – (Українська муза ; т. 1).

Окремі твори

12. **Байки** / Г. С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [уклад. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя]. – Київ : Знання, 2005. – С. 126-128.
13. **Байки** Харківські / Г. С. Сковорода. – Львів : Свічадо, 2009. – 72 с.
14. **Буквар** миру : книга для сімейного читання / Г. С. Сковорода ; [упоряд., пер. та прим. Л. Ушкалова]. – Харків : Клуб Семейного Досуга, 2015. – 318 с. : іл.
15. **Вбогий жайворонок** / Г. С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [уклад. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя]. – Київ : Знання, 2005. – С. 122-126.
16. **Вдячний еродій** / Г. С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [уклад. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя]. – Київ : Знання, 2005. – С. 115-121.
17. **Вступні двері до християнської доброчесності** / Г. Сковорода // Філософська думка. – 2014. – № 5. – С. 7-18.
18. **[Листи]** : до М. І. Ковалинського : 2 квітня 1794 р. ; 28-29 жовтня 1763 р. / Г. С. Сковорода ; praescriptio та post scriptum В. Петрова // Зарубіжна література. – 1997. – Чис. 20. – С. 6.
19. **Лист** до Михайла Ковалинського / Г. С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [уклад. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя]. – Київ : Знання, 2005. – С. 128.
20. **Листи до Михайла Ковалинського** / Г. С. Сковорода ; Нац. літ.-мемор. музей Г. С. Сковороди ; [упоряд., передм., прим. й комент. Л. Ушкалова]. – Харків : Майдан, 2012. – 182 с. : портр.
21. **Ой ти**, пташко жолтобоко / Г. С. Сковорода ; [слова Г. Сковороди] // Хрестоматія вокально-педагогічного репертуару : для студ. та викл. пед. навч. закл. / Харків. нац.

пед. ун-т імені Г. С. Сковорода ; [уклад.: Л. П. Голубничий, Т. П. Танько]. — Харків : ХНПУ, 2012. — Ч. 1. — С. 38-39.

22. **Ой ти птичко жолтобоко** / Г. С. Сковорода ; [слова Г. С. Сковорода] // Хрестоматія 230 кращих українських пісень вокально-педагогічного репертуару : для студ.-магістр. вищ. пед. мистец. навч. закл. освіти / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковорода ; [уклад. Л. П. Голубничий]. — Харків : [Мітра], 2016. — Ч. 7. — С. 214-215.
23. **Пізнай в собі людину** / Г. С. Сковорода ; пер. М. Кашуба ; пер поезії В. Войтович. — Львів : Світ, 1995. — 528 с.
24. **Пісня 11-а. Пісня 23-а. Пісня 13-а** : [нові переклади] / Григорій Сковорода ; передм., пер. з староукр. Євгена Сверстюка // Березіль. — 1993. — № 9/12. — С. 12-14.
25. **Розмова** про істинне щастя / Г. С. Сковорода ; пер. укр. мовою, прим. В. О. Шевчука. — Харків : Прапор, 2002. — 271 с.
26. **Сад божественних пісень** / Г. С. Сковорода ; передм. та комент. Л. Ушкалова / Г. С. Сковорода. — Харків : Майдан, 2002. — 127 с. — (Бібліотека слобідської класики).
27. **Сад божественных песней** / Григорий Сковорода. — Харьков : Фолио, 2009. — 285 с.
Сад божественных пісень – російськомовна збірка метафізичних віршів, написаних Григорієм Сковородою й виданих посмертно у 1861 році Санкт-Петербурзьким видавництвом «Лысенков» («Лисенков») у книзі «Сочинения в стихах и прозе Григория Саввича Сковороды. С его портретом и почерком его руки» («Твори у віршах та прозі Григорія Саввича Сковорода. З його портретом та почерком його руки»). Одним з найвідоміших віршів збірки є 10-та пісня «Всякому городу нрав и права».
28. **Сад божественных пісень** / Г. С. Сковорода ; передм. та комент. Л. Ушкалова. — Харків : Майдан, 2011. — 127 с. : іл. — (Бібліотека слобідської класики).

Життєвий та творчий шлях Григорія Сковороди

29. **Барабаш Ю.** Дух животворить...: читаємо Сковороду / Юрій Барабаш. – Київ : Темпора, 2014. – 462 с.
Книга Юрія Барабаша «Дух животворить...» – це спроба «повільного читання» поетичних та філософсько-богословських творів великого українського письменника і мислителя Григорія Сковороди, доповнена літературними та історичними коментарями. Видання містить також розповідь про життя і творчий шлях мандрівного філософа-просвітителя.
30. **Бургардт О.** Сковорода : [поезія] / Освальд Бургардт // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 62.
31. **Грабська А.** «Щоб побачити малюнок і живопис, потрібне друге око...» (Г. Сковорода): до 290-річчя від дня народження великого філософа / Аніта Грабська // Голос України. – 2012. – 22 трав. – С. 8.
32. **Градовський А.** Творчість Г. Сковороди у контексті європейського бароко / Анатолій Градовський, Максим Галушко // Укр. літ. в загальноосвіт. шк. – 2015. – № 4. – С. 6-10.
33. До 290-річчя від дня народження. Григорій Сковорода (1722-1794) // Наука і суспільство. – 2012. – № 11-12. – С. 4-7.
34. **Єшкілев В.** Усі кути Трикутника : апокриф мандрів Г. Сковороди / Володимир Єшкілев. – Київ : Академія, 2012. – 244, [1] с. – (Автографи часу).
35. **Іванова Т.** Григорій Савич Сковорода та його «мистецтво жити» / Т. Іванова // Гуманістичні цінності світових цивілізацій і проблеми сучасного світу : зб. студ. наук. праць. – Кривий Ріг, 2016. – Вип. 8. – С. 18-20.
36. **Костюченко В.** Григорій Сковорода – філософ, письменник, учитель, музикант, співець / В. Костюченко // Дивослово. – 2012. – № 11. – С. 11-13.
37. **Ларіонов П.** Сковорода як гасло часу / П. Ларіонов // Освіта. – 2017. – № 9-10. – С. 11.
38. **Малиночка А.** Григорій Сковорода. Нарцисс и философ : [жизнеописание] / Анна Малиночка. – Киев : CO-OP Media, 2016. – 190, [1] с. : іл., портр. – (Україна сакральная).
39. **Маляренко О.** «Він – молодий, не зловлений світом, він – це свобода без меж...»: Григорій Сковорода / О. Маляренко // Укр. культура. – 2012. – № 7. – С. 56-59.
40. **Матвієнко М.** «Ми створимо світ кращий. Ми створимо день веселіший»: 290-річчя від дня народження Григорія Сковороди / М. Матвієнко // Літ. Україна. – 2012. – 29 листоп. – С. 1.
41. **Монастирецький Л. С.** Г. С. Сковорода та його духовна спадщина /

Л. С. Монастирецький // Наукові студії (1965-2011 рр.) / [упоряд.: В. Башманівський, С. Чорна]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 128-134.

42. **Набока О. В.** Історичні витоки легенд щодо перебування у Осинівській церкві (с. Осинове Новопокровського району, Луганської області) Г. Сковороди та К. Рилєєва [Електронний ресурс] / О. В. Набока // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Історичні науки. – 2020. – № 6. – С. 202-214. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlui_2020_6_17. – Дата перегляду : 04.10.2022. – Назва з екрана.
Стаття присвячена дослідженню історії про перебування у церкві філософа Г. Сковороди та російського декабриста К. Рилєєва, яке потребує наукового осмислення.
43. **Петров В.** Григорій Сковорода. Спроба характеристики / Віктор Петров // Розвідки : [в 3 т.] / Віктор Петров ; упоряд., передм. та прим.: В'ячеслав Брюховецький. – Київ : Темпора, 2013. – Т. 3. – С. 1523-1537.
44. **Петров В.** До дискусії про Сковороду / Віктор Петров // Розвідки : [в 3 т.] / Віктор Петров ; упоряд., передм. та прим. В'ячеслав Брюховецький. – Київ : Темпора, 2013. – Т. 1. – С. 303-308.
45. **Петров В.** Особа Сковороди / Віктор Петров // Розвідки : [в 3 т.] / Віктор Петров ; упоряд., передм. та прим. В'ячеслав Брюховецький. – Київ : Темпора, 2013. – Т. 3. – С. 1448-1522.
46. **Попович М. В.** Сковорода Григорій Савич / М. В. Попович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України ; редкол.: В. А. Смолій [та ін.]. – Київ : Наукова думка, 2012. – Т. 9 : Прил. – С. 607-609.
47. **Пультер С. О.** Творчість Григорія Сковороди / С. О. Пультер, В. В. Халін // Українська і зарубіжна дитяча література : навч.-метод. посіб. / С. О. Пультер, В. В. Халін. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 21-22.
48. **Скрутень І.** Повернення Григорія Сковороди / І. Скрутень // Віче. – 2012. – № 15-16. – С. 70-71.
49. **Шубенко Н.** Одіссея мандрівного філософа / Наталя Шубенко // Педагогічна майстерня. – 2012. – № 4. – С. 44-47.
50. **Ушкалов Л.** Ловитва невлонного птаха: життя Григорія Сковороди / Л. Ушкалов. – Київ : Дух і Літера, 2017. – 368 с. – (Постаті культури).
51. **Ушкалов Л.** Людина межі: Григорій Сковорода в рецепції Михайла Драгоманова / Л. Ушкалов // Дивослово. – 2014. – № 10. – С. 52-58.
52. **Ушкалов Л.** Сковорода від А до Я / Л. Ушкалов. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. – 72 с.

Філософські погляди Григорія Сковороди

53. **Абрамович . Д.** Григорій Сковорода: приховані дискурси особистості й творчості / С. Д. Абрамович // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філософія, культурологія, соціологія. – 2020. – Вип. 20. – С. 23-33.
54. **Акіншина І. М.** Філософські аспекти діяльності Г. Сковороди у творах художньо-біографічної прози межі ХХ - ХХІ ст. [Електронний ресурс] / І. М. Акіншина // Соціально-гуманітарний вісник. – 2021. – Вип. 38. – С. 56-59. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2021_38_21. – Дата перегляду : 04.10.2022. – Назва з екрана.
55. **Анучина Л. В.** Раціоналістичні інтенції філософсько-етичного учення Г. Сковороди / Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець // Освіта і доля нації. Європейські цінності в освітньому просторі України : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 25-26 верес. 2015 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищої освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2015. – С. 12-14.
56. **Бикова Т.** Філософські ідеї Григорія Сковороди у творчості Василя Симоненка / Т. Бикова // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородиознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 7-12.
57. **Білодід В.** Сковорода – панентеїст / В. Білодід // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородиознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 146-159.
58. **Вандишева-Ребро Н.** Ставлення до праці в українській культурі: від «сродності» в філософії Г. С. Сковороди до сучасних інтерпретацій [Електронний ресурс] / Н. Вандишева-Ребро, М. Міщенко // Українознавчий альманах. – 2020. – Вип. 27. – С. 32-36. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2020_27_7. – Дата перегляду : 04.10.2022. – Назва з екрана.
59. **Гандзель М.** Спроба реконструкції шляху Григорія Сковороди до досягнення істинного щастя / М. Гандзель // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородиознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 168-176.
60. **Губернський Л. В.** Філософське вчення Григорія Сковороди // Філософія : підруч. для студ. ВНЗ / Л. В. Губернський, Є. М. Суліма, В. Г. Кремень [та ін.]. – Харків : Фоліо, 2013. – С. 136-139.
61. **Гужва О. П.** Сковорода: народження ідеї «сродної праці» В площинах духовного буття [Електронний ресурс] / О. П. Гужва // Вісник Харківського національного

педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. – 2012. – Вип. 37. – С. 59-71. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2012_37_9. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.

62. **Гужва О. П.** «Вічна філософія» як орієнтир у сквородинівському світопогляданні [Електронний ресурс] / О. П. Гужва // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – Вип. 39. – С. 34-49. – (Серія «Філософія»). – Режим доступу : <https://bit.ly/3WFanL8>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
63. **Гужва О. П.** Сковорода: «вічна філософія» як парадигма світорозуміння / О. П. Гужва // Освіта і доля нації. Сковорodinівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 94-97.
64. **Гужва О. П.** Сковорода: знання як богопізнання [Електронний ресурс] / О. П. Гужва // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2013. – Вип. 41 (1). – С. 99–111. – (Серія «Філософія»). – Режим доступу : <https://bit.ly/3G1zMst>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
65. **Дольська О. О.** Феномен покликання: до сучасного розуміння концепції «сродної праці» Г. С. Сковороди / О. О. Дольська // Освіта і доля нації. Сковорodinівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 98-100.
66. **Дяченко К. А.** Самопізнання як інтуїтивне осягнення реальності у філософській спадщині Г. С. Сковороди / К. А. Дяченко // Освіта і доля нації. Сковорodinівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 105-107.
67. **Єфімець О. П.** До філософських міркувань Г. Сковороди та І. Канта про щастя людини / О. П. Єфімець // Освіта і доля нації. І. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 верес. 2014 р. : присвячена 210 річниці заснування ХНПУ ім. Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 133-138.
68. **Завгородько Л. В.** Філософія географії Г. С. Сковороди / Л. В. Завгородько // Освіта і доля нації. Сковорodinівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т

ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 114-116.

69. **Йосипенко С. Л.** Філософія Григорія Сковороди: проблеми, напрями та історія дослідження / С. Л. Йосипенко // Наука і суспільство. – 2012. – № 11-12. – С. 8-14.
70. **Йосипенко С.** Філософія, релігія, модерність Григорія Сковороди / С. Йосипенко // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 51-52.
71. **Карівець І.** Метафілософія Григорія Сковороди / І. Карівець // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 183-186.
72. **Кашуба М. В.** Моральні вчення Цицерона і Плутарха у трактуванні Григорія Сковороди / М. Кашуба // Філософська думка. – 2014. – № 5. – С. 30-41.
73. **Клепко С. Ф.** Сковородинська концепція «сродної праці» і сучасна концепція мобільності / С. Ф. Клепко // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 133-140.
74. **Корж Г. В.** Буттєві та раціональні виміри історичної компетентності: етичні погляди Сковороди і Канта / Г. В. Корж // Освіта і доля нації. І. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 верес. 2014 р. : присвячена 210 річниці заснування ХНПУ ім. Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 157-159.
75. **Корж Г. В.** Виховний потенціал філософії Г. С. Сковороди в контексті ситуації постмодерна / Г. В. Корж // Освіта і доля нації. Європейські цінності в освітньому просторі України : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 25-26 верес. 2015 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2015. – С. 82-84.
76. **Корж Г. В.** Філософія Г. С. Сковороди як чинник пробудження історичної пам'яті українського народу / Г. В. Корж // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 142-144.
77. **Костюченко В.** Руссо і Сковорода : постаті / В. Костюченко // Слово Просвіти. – 2012. – 21-27 черв. (№ 25). – С. 12-13.
78. **Кравченко О.** Ідея двонатурності у філософії серця Григорія Сковороди /

О. Кравченко // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 201-206.

79. **Кравчук Л. В.** Ідеї Сковороди у здоров'язберігаючій філософії сучасного суспільства [Електронний ресурс] / Л. В. Кравчук, С. В. Бондаренко, Т. Б. Кадобний // Медична освіта. – 2013. – № 1. – С. 77-80. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mosv_2013_1_0. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
80. **Кремень В. Г.** Екзистенція «серця» як пролог філософії людиноцентризму / В. Г. Кремень // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 5-16.
81. **Кретов П.** Містичний символізм Г. С. Сковороди під кутом зору філософської антропології [Електронний ресурс] / П. Кретов // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Філософія. – 2013. – Вип. 14. – С. 30-34. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2013_14_8. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
82. **Култаєва М. Д.** Філософські ідеї Канта і Сковороди і сучасний дискурс гідності у контексті українських реалій / М. Д. Култаєва // Освіта і доля нації. I. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 верес. 2014 р. : присвячена 210 річниці заснування ХНПУ ім. Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 10-17.
83. **Култаєва М. Д.** Філософсько-освітні імплікації Григорія Сковороди: у витоків сквородинівської інтелектуальної традиції : монографія / М. Д. Култаєва, І. Ф. Прокопенко, Н. В. Радіонова ; Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди ; за наук. ред. М. Д. Култаєвої. – Харків : ФОП Мезіна В. В., 2017. – 244 с.
84. **Купцова Т.** Репрезентація провідних моделей маскулінності у філософській спадщині Григорія Сковороди / Т. Купцова, І. Мірошниченко // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 207-212.
85. **Куц В. А.** Григорій Сковорода – український пілігрим [Електронний ресурс] / В. А. Куц // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філософія. – 2020. – Т. 31(70), № 2. – С. 30-33. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntsph_2020_31%2870%29_2_8. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.

У статті розглядаються філософські погляди Г. С. Сковороди, аналізується

життєвий шлях і розкривається особлива сторона діяльності мислителя.

86. **Литвиненко Т. А.** Світоглядні та освітні настанови філософії у творах Г. С. Сковороди / Т. А. Литвиненко // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищої освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 153-154.
87. **Лук'яненко Д.** Домінанти філософії Г. Сковороди в літературному сприйнятті молодшого підлітка / Д. Лук'яненко // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 254-258.
88. **Макарова А.** Концепція справедливості Г. С. Сковороди в контексті ідей української філософії другої половини XIX - початку XX ст. [Електронний ресурс] / А. Макарова // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. – 2012. – Вип. 16. – С. 20-25. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_filos_psihol_2012_16_6. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
89. **Максюта М. Є.** Григорій Сковорода: життєбуттійність вдячності [Електронний ресурс] / М. Є. Максюта // Гілея : наук. вісн. – 2019. – Вип. 142(2). – С. 88-91. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_142%282%29_18. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
90. **Максюта М. Є.** Григорій Сковорода: стійкість пошуку : монографія / Микола Єгорович Максюта ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 318 с.
Проаналізовані основні проблеми філософії Г. Сковороди, зокрема, висвітлені питання єдності життя і філософської творчості українського мислителя, філософії та філософування в педагогічному процесі, метафізика національного образу буття, морально-світоглядкової спрямованості «розуму історії», свободи та ідеалів «істинної» людини. Для викладачів і студентів, усіх зацікавлених філософською спадщиною Г. Сковороди.
91. **Максюта М. Є.** Єдність життя і філософської творчості Г. Сковороди: до джерел довіри / М. Є. Максюта, О. М. Соколова // Гілея: наук. вісн. – 2018. – Вип. 139(2). – С. 44-47.
92. **Максюта М. Є.** Поняття «тілесне» та «духовне» у світоглядно-філософських пошуках Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / М. Є. Максюта // Соціально-гуманітарний вісник. – 2020. – Вип. 32-33. – С. 8-9. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2020_32-33_3. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
93. **Максюта М. Є.** «Сродність» Григорія Сковороди і національний образ буття: до

актуалізації гуманістичних ідей / М. Є. Максютя, А. І. Коломієць // Гілея: наук. вісн. – 2017. – Вип. 126. – С. 228-231.

94. **Максимов С. І.** «Спорідненість» як головна ідея правової філософії Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / С. І. Максимов, С. Б. Жданенко // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2017. – № 1. – С. 37-44. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2017_1_6. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
95. **Малихіна О. Є.** Гуманістичні погляди Григорія Сковороди у вимірі європейських цінностей / О. Є. Малихіна // Освіта і доля нації. Європейські цінності в освітньому просторі України : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 25-26 верес. 2015 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищої освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2015. – С. 109-110.
96. **Марчук С. Г.** Сковорода про зміцнення тілесного та духовного здоров'я людини (за матеріалами листів до М. Ковалинського) [Електронний ресурс] / С. Марчук, І. Ковальчук, І. Чемерис // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2021. – Вип. 41(2). – С. 227-233. – Режим доступу : <https://bit.ly/3hu0aRy>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
97. **Мельник В.** Григорій Сковорода – «національний філософ» / В. Мельник // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 12. – С. 35-36.
98. **Найдьонов О.** Космічне світорозуміння Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / О. Найдьонов // Переяславські Сковородинські студії. – 2013. – Вип. 2. – С. 203-207. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/prekc_2013_2_37. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
99. «**Невлівимий**» філософ (до 290-ї річниці від дня народження Григорія Сковороди) // Шкільна бібліотека. – 2012. – № 21–22. – С. 8-10.
100. **Оберраух-Мельничук М.** Персоналізм у філософії Григорія Сковороди / М. Оберраух-Мельничук // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 223-225.
101. **Осмир О.** Сучасність мудрости Г. Сковороди : світогляд. нарис / Осмир Ольга Банах. – Львів : Література та мистецтво, 2020. – 135 с.
За визнанням ЮНЕСКО, Г. С. Сковорода входить у п'ятірку найвизначніших мудреців всіх часів і народів. Тож заглиблюючись у мудрість Сковороди, ми проникаємо в духовну спадщину людства. Витікаючи із джерела української звичаєвої культури та українського світогляду, мудрість Сковороди є вселюдською, це планетарне мислення високої людини, високого Духу і Свідомості. У філософській спадщині українського мандрівника гармонійно поєднані первинні засади людського буття: світогляду, релігії, моралі, устрою, економіки... Мудрість є ґрунтом при

творенні України і врешити щастям кожного і всіх водночас. Автори світоглядного нарису вдало зіставили мудрість Г. Сковороди із новітніми науковими дослідженнями і релігійними основами, адже таким чином визначається Істинність того чи іншого твердження, науки і дійсності. І з цього погляду Сковорода є неперевершеним, бо поєднання релігії, науки і філософії є саме тим чинником, який має витворити нові парадигми, нові світоглядні основи, що сьогодні є найбільш актуальним у зв'язку із критичним станом людської цивілізації.

102. **Паласюк М. І.** Ідеї стоїків у перекладах Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / М. І. Паласюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2012. – Вип. 63. – С. 44-47. – Режим доступу : <https://bit.ly/3Uu8sry>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
103. **Рогова О. Г.** Філософсько-освітні аспекти становлення християнської добродієвості: від Г. С. Сковороди до сьогодення [Електронний ресурс] / О. Г. Рогова // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищ. освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 206-214.
104. **Романовська А. І.** «Філософія серця» Григорія Савича Сковороди / А. І. Романовська // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2017. – № 1-2. – С. 42-45.
105. **Родигін К.** Натурфілософія, природознавство та алхімія у творах Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / К. Родигін, М. Родигін // Гілея : наук. вісн. – 2020. – Вип. 154. – С. 216-225. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2020_154_47. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
106. **Руденький А.** Гуманістичні тенденції філософії Г. Сковороди в контексті сучасності / А. Руденький, І. С. Матвієнко // Вісник [Київського інституту бізнесу та технологій]. – 2017. – № 2. – С. 146.
107. **Сімон І. А.** Свобода і моральність як сутність людини у діалозі І. Канта та Г. С. Сковороди / І. А. Сімон // Освіта і доля нації. І. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 верес. 2014 р. : присвячена 210 річниці заснування ХНПУ ім. Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, Ін-т вищої освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 231-232.
108. **Сошніков А. О.** Зоряне небо та моральний закон: кантівські інтенції на українському ґрунті / А. О. Сошніков // Освіта і доля нації. І. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 верес. 2014 р. : присвячена 210 річниці заснування ХНПУ ім. Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищої освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 238-240.

109. **Сошніков А. О.** Філософ і громадянин Г. С. Сковорода / А. О. Сошніков // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковорода, Ін-т вищої освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 222-223.
110. **Степаненко І. В.** Життєтворчі спрямування філософії Г. С. Сковорода / І. В. Степаненко, М. О. Давидова // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковорода, Ін-т вищої освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 226-230.
111. **Степаненко І. В.** Філософія життєтворчості і філософія щастя Сковорода: абрис ідейної спільності [Електронний ресурс] / І. В. Степаненко // Новий Колегіум. – 2013. – № 2. – С. 50-55. – Режим доступу : <https://bit.ly/3TIEp3L>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
112. **Толстенко С. М.** Система філософсько-поетичного світосприйняття Г. С. Сковорода та її сучасна оцінка / С. М. Толстенко, Л. О. Сухіх // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковорода. Філософія. – 2013. – Вип. 40(2). – С. 161-178.
113. **Федорак Н.** «Пташиний базар» Григорія Сковорода / Н. Федорак // Слово і час. – 2017. – № 9. – С. 11-20.
Звернуто увагу на різноманітні «пташині» образи у творах Г. Сковорода. Подаючи своєрідний каталог цих образів, автор роботи зосереджується на з'ясуванні їх символічного й алегоричного наповнення, важливого для дослідження філософських і морально-етичних побудов Сковорода. У процесі аналізу виокремлено образи-ілюстрації з незмінно позитивним і переважно негативним для сквородинської концепції «сродної праці» змістом. Окремо акцентовано амбівалентність деяких «пташиних» персонажів (як-от тетервак) і низку суто символічних конструкцій («птиця Вічність», «голубині крила» й ін.).
114. **Фельдман О. Б.** Альтруїзм і самовиховання у філософській спадщині Г. С. Сковорода / О. Б. Фельдман // Освіта і доля нації. Сковородинівська традиція і сучасна філософія освіти : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 верес. 2012 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковорода, Ін-т вищої освіти АПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голова) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 44-46.
115. **Харченко Л.** Концепція щастя у філософії Григорія Сковорода / Л. Харченко // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковорода», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 231-237.
116. **Харченко Л. М.** Ціннісні виміри концепту щастя у філософії Григорія Сковорода

[Електронний ресурс] / Л. М. Харченко // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філософія. – 2020. – Т. 31(70), № 2. – С. 55-60. – Режим доступу : <https://bit.ly/3hoHWB7>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.

У статті розкривається концепція щастя Григорія Сковорода як основа особистісного буття, самореалізації та творчої діяльності людини. Аналізується проблема людини, її існування. Особлива увага звертається на самопізнання як осмислення вищого закону історичного, за самою своєю суттю, буття людини, яке Г. Сковорода трактує в найзагальнішому плані. Розкрито філософські погляди українського філософа, що проявляються у свободі самовираження, в пошуках щастя, істини і пізнанні самого себе.

117. **Чернишов В. В.** Григорій Сковорода як читач «De consolatione philosophiae» Северіна Боеція / В. Чернишов // Філософська думка. – 2014. – № 5. – С. 42-61.
118. **Чернишов В. В.** Метафізика Г.Сковорода: вчення про онтологічну основу світу [Електронний ресурс] / В. В. Чернишов // Гілея: наук. вісн. – 2013. – № 72. – С. 681-684. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_72_131. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
119. **Чирка Л. Г.** Антропологічний аспект філософії Григорія Сковорода / Л.Г. Чирка // Грані. – 2013. – № 5. – С. 84-88.
120. **Чирка Л. Г.** Елітарна особистість у філософії Григорія Сковорода і Дмитра Донцова / Л. Г. Чирка // Грані. – 2012. – № 9. – С. 32-35.
121. **Чуйкова Е. В.** Православний странник Григорій Сковорода и традиция исихазма Григория Паламы [Електронний ресурс] / Е. В. Чуйкова // Гілея: наук. вісн. – 2020. – Вип. 156. – С. 262-266. – Режим доступу : <https://bit.ly/3fQIAYP>. – Дата перегляду : 05.10.2022. – Назва з екрана.
- У статті досліджується тема можливостей духовної свідомості на прикладі вітчизняного філософа Г. Сковорода у паралельнім співставленні з афонським монахом Г. Паламой. Актуальність підкріплюється сучасною зацікавленістю дослідженнями людської свідомості у філософському, нейробіологічному, богословському контекстах.*
122. **Чупрій Л.** Вплив Г. Сковорода на формування української кордоцентричної традиції / Л. Чупрій // Українознавство. – 2020. – № 2. – С. 120-129.
- В статті висвітлюються головні філософські ідеї Г. Сковорода, серед яких однією з ключових є кордоцентризм.*
123. **Юхименко Н.** Філософський доробок Г. С. Сковорода в європейському контексті / Н. Юхименко // Переяславські Сковородинівські студії : філологія, філософія, педагогіка : зб. наук. пр. / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковорода», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 242-248.

Див. також №№ 29, 175

Богословські, етичні, суспільні погляди

124. **Богуненко В.** Вплив філософської спадщини Г. Сковороди на формування та розвиток естетико-історичних ідей В. Соловйова [Електронний ресурс] / В. Богуненко // Гілея: наук. вісн. – 2013. – № 75. – С. 262-265. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_75_111. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
125. **Боева Т.** Українське державотворення та погляди Григорія Сковороди на державний устрій [Електронний ресурс] / Т. Боева // Схід. – 2013. – № 5. – С. 174-177. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2013_5_33. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
126. **Гужва О. П.** Сковорода: знання як богопізнання / О. П. Гужва, П. Д. Подорожний // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Філософія. – 2013. – Вип. 41(1). – С. 99-111.
127. **Ісіченко І. (архієпископ)** Сакральний простір «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / І. Ісіченко (архієпископ) // Слово і час. – 2013. – № 1. – С. 52-63. – Режим доступу : <https://bit.ly/3hsnFL7>. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
128. **Лонська Л. І.** Морально-етичні поняття у трактуванні Григорія Сковороди: філософський і лінгвістичний аспекти [Електронний ресурс] / Л. І. Лонська // Міжнародний вісник : Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2013. – Вип. 1. – С. 97-101. – Режим доступу : <https://bit.ly/3NP0qqn>. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
129. **Манженко В. П.** Поліфонія образу Біблії у філософській «Сімфонії» Григорія Сковороди / В. Манженко // Переяславські Сковородинівські студії : зб. наук. пр. : філологія, філософія, педагогіка / ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Центр Сковородинознавства ; [голов. ред. В. П. Коцур]. – Ніжин : Вид. Лисенко М. М., 2017. – Вип. 4. – С. 78-84.
130. **Марія Г. Б.** Сковородинський трактат «Убуждшися видъша славу его»: роль біблійних цитат та патріотичної гомілійної традиції для визначення його риторичної функції / Г. Б. Марія // Філософська думка. – 2014. – № 5. – С. 73-87.
131. **Патерикіна В.** Григорій Сковорода про сакральне і профане бачення світобудови [Електронний ресурс] / В. Патерикіна // Гілея: наук. вісн. – 2013. – № 73. – С. 172-173. – Режим доступу : <https://bit.ly/3EgRHKJ>. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
132. **Рик М. С.** Символічне розуміння Біблії у творчості Г. Сковороди / М. С. Рик // Гілея: наук. вісн. – 2018. – Вип. 137. – С. 161-164.
133. **Роговський О. М.** Духовний простір Г. С. Сковороди / О. М. Роговський // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Філософія. – 2018. – Вип. 50. – С. 36-44.

134. **Стрішенець М.** Суспільно-економічні погляди Г. С. Сковороди / М. Стрішенець, О. Павлова, К. Павлов // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2020. – № 1. – С. 22-31.
У статті здійснено аналіз праць Г. С. Сковороди, в яких висвітлюються питання господарського та суспільного розвитку переважно Слобідської України. З'ясовано його погляди щодо економіки, досліджено зміст концепції «споріднена» праця, котра розглядається мислителем як важливий засіб досягнення благополуччя і щастя кожною людиною.
135. **Стеценко В. І.** Особливості філософської теології Григорія Сковороди / В. І. Стеценко // Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки. – 2012. – Вип. 15. – С. 60-70.
136. **Стеценко В. І.** Філософія людини у філософській теології Г. Сковороди як «філософія серця» / В. І. Стеценко // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2013. – № 7. – С. 37-49.
137. **Стрілько В.** Мотиви християнської моралі у творчості Григорія Сковороди як передумова формування засад українського національного виховання / В. Стрілько // Українська література в загальноосвітній школі. – 2014. – № 6. – С. 37-38.
138. **Ушкалов Л. В.** Сковорода і візантійське богослів'я / Л. В. Ушкалов // Філософська думка – 2014. – № 5. – С. 62-72.
139. **Чаяло П. П.** Оцінка епістолярної спадщини Григорія Сковороди у світлі його суспільно-політичних поглядів / П. П. Чаяло // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2013. – № 3. – С. 62-66.
140. **Чернишов В.** Естетизм як одна з головних рис характеру й творчості Г. Сковороди / В. Чернишов // Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія. – 2012. – Вип. 602-603. – С. 151-156.
141. **Чернишов В. В.** Антропологічне вчення Г. Сковороди / В. В. Чернишов // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2013. – Вип. 6(3). – С. 38-42.
142. **Чернишов В. В.** Символічна теологія Г. С. Сковороди / В. В. Чернишов // Грані. – 2013. – № 6. – С. 78-81.
143. **Черноморець Ю.** Християнський платонізм Григорія Сковороди / Ю. Черноморець // Філософська думка. – 2014. – № 5. – С. 88-97.
144. **Шевченко, В.** Григорій Сковорода і префігуральна екзегеза Біблії / В. Шевченко // Філософська думка. – 2014. – № 5. – С. 98-109.

Див. також №№ 17, 174

Педагогічні погляди та педагогічна діяльність Г. Сковороди

145. **Боченко О. В.** Основні ідеї виховання та навчання в творах Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / О. В. Боченко // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2014. – Вип. 36. – С. 65-70. – Режим доступу : <https://bit.ly/3NKYMGt>. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
146. **Друганова О. Г.** Сковорода про роль розумового виховання у формуванні особистості / О. Друганова, В. Білик // Новий Колегіум. – 2019. – № 4. – С. 54-58.
147. **Васильєва С. О.** Г. С. Сковорода про мораль та якості людини / С. О. Васильєва // Освіта і доля нації. Філософія і педагогіка миру в Україні та сучасному світі : матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28-29 жовт. 2016 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т вищої освіти НАПН України ; [редкол.: М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ, 2016. – С. 56-58.
148. **Іванова Н.** «Серце віддаю дітям» та осмислення концепту «трисонячної єдності» Г. Сковороди [Електронний ресурс] / Н. Іванова // Гілея : наук. вісн. – 2013. – № 75. – С. 275-278. – Режим доступу : <https://bit.ly/3WDCYRb>. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
149. **Кабусь Н. Д.** Витоки ідеї сталого розвитку особистості в творчості Г. С. Сковороди / Н. Д. Кабусь // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – Вип. 47. – С. 234-247.
150. **Комінарець Т. В.** Гуманістичні ідеї Г. С. Сковороди в поглядах на виховання особистості [Електронний ресурс] / Т. В. Комінарець, О. А. Кучер // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 1. – С. 5-9. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_1_3. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
151. **Кулик І. О.** Духовно-моральні аспекти професійного розвитку вчителя в педагогічній спадщині Григорія Сковороди / І. О. Кулик // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. – 2014. – № 42(2). – С. 207-209.
152. **Лутфуллін В.** Погляди Сковороди Г. на моральне виховання в контексті цілісного розвитку особистості / В. Лутфуллін // Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 60. – С. 126-132.
153. **Міщенко О. А.** Питання лекторської майстерності в просвітницькій діяльності Г. С. Сковороди / О. А. Міщенко // Теорія та методика навчання та виховання. – 2013. – Вип. 34. – С. 107-115.
154. **Нога Г. М.** Етика як повсякденна практика: виховні ідеали Григорія Сковороди у його епістолярії [Електронний ресурс] / Г. М. Нога // Іван Огієнко і сучасна наука

та освіта. Серія : Філологічна. – 2018. – Вип. 15. – С. 207-216. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/IvanOgienko_2018_15_40. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.

155. **Осипова Н. П.** Соціокультурні аспекти становлення особистості: від Сковороди до сучасності [Електронний ресурс] / Н. П. Осипова // *Культура України*. – 2012. – Вип. 39. – С. 155-161. – Режим доступу : <https://bit.ly/3Tnu6MG>. – Дата перегляду : 12.10. 2022. – Назва з екрана.
156. **Поліщук Р.** Дещо про педагогіку Григорія Сковороди / Р. Поліщук // *Літературознавство. Фольклористика. Культурологія*. – 2014. – Вип. 15-17. – С. 393-402.
157. **Рудь О. М.** Погляди Григорія Сковороди на формування педагогічної майстерності вчителя / О. М. Рудь // *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. – 2017. – № 1. – С. 3-6.
158. **Ткаченко Л. Г.** Сковорода: педагогіка свободи / Л. Ткаченко // *Освіта*. – 2012. – № 51. – С. 5-6.
159. **Ткаченко Л. Г.** С. Сковорода і В. О. Сухомлинський про розвиток особистості: традиція гуманістичної педагогічної думки / Л. Ткаченко // *Педагогіка і психологія*. – 2012. – № 2. – С. 77-83.
160. **Яворська С.** Педагогічні ідеї у працях видатних діячів літератури, освіти і науки у діалозі з сучасністю (Г. Сковорода, Т. Шевченко, П. Куліш, М. Пирогов, І. Франко, П. Юркевич) / С. Яворська // *Українська мова й література в сучасній школі*. – 2013. – № 11. – С. 9-13.

Освітні погляди

161. **Гомілко О. Є.** Філософія освіти Григорія Сковороди: відмінність модерної візії / О. Є. Гомілко // *Філософія освіти*. – 2017. – № 2. – С. 194-210.
162. **Култаєва М. Д.** Філософсько-педагогічні розвідки Я.А. Коменського і Григорія Сковороди: нагадування про сенс і призначення освіти / М. Д. Култаєва // *Філософія освіти*. – 2017. – № 2. – С. 169-193.
163. **Мельникова О. М.** Г.Сковорода і В. Каразін: два погляди на проблему освіти / О. М. Мельникова // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. – 2017. – Вип. 2. – С. 165-168.
164. **Прокопенко І.** Г. С. Сковорода і українська освіта: вчора, сьогодні, завтра / І. Прокопенко // *Новий Колегіум*. – 2019. – № 4. – С. 12-20.

Дослідження літературно-художньої спадщини Григорія Сковороди

165. **Александрович Т. Ю.** Бойко-Блохин як дослідник творчості Г. Сковороди // Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Вип. 30. – С. 72-76.
166. **Білоус П. В.** Творчість Григорія Сковороди / П. В. Білоус // Історія української літератури XI – XVIII ст. : навч. посіб. / П. В. Білоус. – Київ, 2012. – С. 375-386.
167. **Блохин Д.** Дослідження спадщини Г. Сковороди діаспорним вченим, істориком Д. Г. Оляничиним (архівні матеріали) / Даріана Блохин // Література та культура Полісся. Серія : Філологічні науки. – 2013. – Вип. 74. – С. 288-302.
168. **Волковинський О. С.** Алегореза байки Г. Сковороди «Змія і буффон» в аспекті офітських символів і міфологем / О. С. Волковинський // Питання літературознавства. – 2014. – Вип. 89. – С. 178-192.
169. **Гуменюк А. М.** Реконструкція культурної природи символів у текстах Г. Сковороди як структурованої монади етнічного простору [Електронний ресурс] / А. М. Гуменюк, О. М. Коломієць // Гілея : наук. вісн. – 2019. – Вип. 150(2). – С. 30-34. – Режим доступу : <https://bit.ly/3hwwa7W>. – Дата перегляду : 12.10.2022. – Назва з екрана.
170. **Данилів І.** Ідея душевного миру та щастя у творчості Григорія Сковороди / І. Данилів, І. Дмитрів // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2013. – Вип. 5. – С. 148-156.
171. **Демченко С. А.** Специфіка втілення концепції родинного виховання Г. Сковороди в романі «Марія з полином у кінці століття» В. Яворівського / С. А. Демченко // Філологічні студії. Науковий вісник КНУ : зб. наук. праць / відп. ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг, 2013. – Вип. 9. – С. 683-690.
172. **Журба С. С.** Ідея «філософії серця» Г. Сковороди у збірці Павла Тичини «Замість сонетів і октав» / С. С. Журба // Літератури світу: поетика, ментальність і духовність : зб. наук. праць / голов. ред. А. В. Козлов. – Кривий Ріг, 2014. – Вип. 3. – С. 270-278.
173. **Котяш О. І.** Особливості синтаксичної організації збірки Г. Сковороди «Сад божественних пісень» / О. І. Котяш // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2013. – № 34-36. – С. 68-71.
174. **Манюк Н.** Роль біблійних порівнянь у творчості Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / Н. Манюк, І. Судук // Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс. – 2013. – Вип. 678. – С. 75-79. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_rsd_2013_678_17. – Дата перегляду : 16.10.2022. – Назва з екрана.

175. **Матюхіна О. А.** Вплив козацького етносу на філософію Г. Сковороди / О. А. Матюхіна // Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. – 2014. – № 2. – С. 43-47.
176. **Меркулов М.** Античні образи у творах українських письменників барокової доби (на матеріалі віршів Григорія Сковороди та Феофана Прокоповича) / Максим Меркулов // Слово і час. – 2016. – № 6. – С. 56-62.
177. **Меркулов М.** Тема натури як Божого промислу у творчості Григорія Сковороди і Климентія Зіновієва / Максим Меркулов // Слово і час. – 2015. – № 4. – С. 8-14.
178. **Меркулов М.** Тема праці у творчості Климентія Зіновієва і Григорія Сковороди / М. Меркулов // Слово і час. – 2014. – № 2. – С. 28-32.
179. **Єрмоленко А. М.** Спадщина Г. С. Сковороди і сучасність (до 300-річчя від дня народження) (стенограма наук. доп. на засіданні Президії НАН України 26 лют. 2020 р.) / А. М. Єрмоленко // Вісник НАН України. – 2020. – № 4. – С. 68-72.
У доповіді висвітлено широке коло проблем, пов'язаних з різними сторонами спадщини Григорія Савича Сковороди, дослідженням та осмисленням її значення для сучасності.
180. **Пелешенко Ю.** Григорій Сковорода і Махтумкулі Фрагі (історико-типологічне зіставлення) / Ю. Пелешенко // Слово і час. – 2014. – № 12. – С. 66-70.
181. **Петренко-Цеунова О. І.** Небесний град і земне місто у творчості Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / О. І. Петренко-Цеунова // Наукові записки НаУКМА. Літературознавство. – 2019. – Т. 2. – С. 30-35. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAL_2019_2_6. – Дата перегляду : 26.09.2022. – Назва з екрана.
182. **Родигін К.** Алхімічні ідеї, принципи та символи у творчості Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / К. Родигін, М. Родигін // Гілея : наук. вісн. – 2020. – Вип. 156. – С. 236-248. – Режим доступу : <https://bit.ly/3Tny6Nc>. – Дата перегляду : 16.10.2022. – Назва з екрана.
183. **Семенюк Л.** Концепт «духовного мандрівництва» в поезії Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / Л. Семенюк // Волинь філологічна: текст і контекст. – 2012. – Вип. 13. – С. 175-185. – Режим доступу : <https://bit.ly/3NUJyyO>. – Дата перегляду : 26.09.2022. – Назва з екрана.
184. **Синиця І. А.** Лінгвокультурні паралелі: Григорій Сковорода і Китай / І. А. Синиця // Мова і міжкультурна комунікація : зб. наук. праць. – Полтава, 2017. – С. 139-147.
185. **Танцюра К.** Проблема людини у творчості Г. Сковороди [Електронний ресурс] / К. Танцюра // Гілея : наук. вісн. – 2013. – № 75. – С. 307-311. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_75_130. – Дата перегляду : 16.10.2022. – Назва з екрана.
186. **Ткаченко М. М.** Едипова історія у творчості Сковороди [Електронний ресурс] /

М. М. Ткаченко // Літературознавчі студії. – 2013. – Вип. 37(2). – С. 381-385. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lits_2013_37%282%29__59. – Дата перегляду : 26.09.2022. – Назва з екрана.

187. **Усатенко Г.** Про Григорія Сковороду, ідентичність і давню літературу / Г. Усатенко // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 47-52.
188. **Яковлева О. В.** Символіка поетичних творів Г. Сковороди / О. В. Яковлева // Мова. – 2020. – № 34. – С. 75-79.

Мова творів Григорія Сковороди

189. **Александрович Т. З.** Специфіка прози Григорія Сковороди / Т. З. Александрович // Молодий вчений. – 2017. – № 10. – С. 601-604.
190. **Бондаревська І.** Сковородіана: труднощі читання, або що приховують і що повідомляють тексти / І. Бондаревська // Київська Академія. – 2017. – Вип. 14. – С. 94-114.
191. **Гнатюк Л.** Чому вивчення мови **Григорія Сковороди** актуальне для українців у ХХІ столітті / Л. Гнатюк // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 53-58.
192. **Каруник К. Д.** Мова Григорія Сковороди в оцінці Юрія Шевельова: кристалізація поглядів [Електронний ресурс] / К. Д. Каруник // Слов'янський збірник. – 2013. – Вип. 17. – С. 119-135. – Режим доступу : <https://bit.ly/3UF1AqH>. – Дата перегляду : 16.10.2022. – Назва з екрана.
193. **Линник М. М.** Світ символів Григорія Сковороди у збірці «Сад божественних пісень» [Електронний ресурс] / М. М. Линник // Наукові записки НаУКМА. Літературознавство. – 2018. – Т. 1. – С. 14-19. – Режим доступу : <https://bit.ly/3DVBngL>. – Дата перегляду : 26.09.2022. – Назва з екрана.
194. **Мальцев В. С.** Особливості строфіки поетичних текстів Григорія Сковороди / В. С. Мальцев // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2017. – Вип. 44. – С. 19-24.
195. **Писаренко Н. Д.** Вербальні засоби вираження мовної особистості Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / Н. Д. Писаренко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2020. – Вип. 45(1). – С. 58-61. – Режим доступу : <https://bit.ly/3EjwZKe>. – Дата перегляду : 16.10.2022. – Назва з екрана.

У статті розглянуто лінгвостилістичні параметри епістолярію Григорія Сковороди з метою пізнання інтелектуального обшину мовної особистості мандрівного філософа, здійснено семантичний аналіз приватних листів, виявлено лексеми, синтаксичні конструкції на позначення активізації дії, уваги, визначено авторські мовні засоби. Досліджено 125 листів Г. С. Сковороди.

196. **Солецький О.** Поміж контекстів: семіотичні модифікації Григорія

Сковорода [Електронний ресурс] / О. Солецький // Південний архів. Філологічні науки. – 2017. – Вип. 66. – С. 59-62. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pafn_2017_66_15. – Дата перегляду : 16.10.2022. – Назва з екрана.

197. **Ткаченко Л.** Риторичний доробок Григорія Сковорода / Л. Ткаченко // Новий Колегіум. – 2019. – № 4. – С. 63-67.

Вшанування пам'яті Григорія Сковорода

Премії та нагороди імені Г. Сковорода

1. **Міжнародна літературна премія імені Григорія Сковорода «Сад божественних пісень»** – премія ГО «Чернігівський інтелектуальний центр» та ГО «Світязь». Заснована у 2005 році.
2. **Премія імені Григорія Сковорода (Le Prix Skovoroda)** – відзнака Посольства Франції в Україні за найкращий переклад із французької мови на українську. Заснована у 2001 році.
3. **Міжнародна літературно-мистецька премія імені Григорія Сковорода** – премія Українського фонду культури. Заснована до 2000 року.
4. **Медаль «Григорій Сковорода»** – нагорода Національної академії педагогічних наук України. Заснована у 2010 р.

Установи, яким присвоєно ім'я Г. С. Сковорода

1. **Інститут філософії імені Григорія Сковорода НАН України** – науково-дослідний інститут Відділення історії, філософії та права НАН України, створений у листопаді 1946 р.
2. **Всеукраїнський народний університет українознавства імені Григорія Сковорода** – громадський духовно-культурний і науково-просвітницький заклад Товариства «Знання» України в системі безперервної післядипломної фахової освіти дорослих.
3. **Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковорода** – провідний вищий навчальний заклад, який здійснює підготовку педагогів-професіоналів з багатьох галузей знань, проводить значні фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є потужним науково-методичним центром, сприяє поширенню наукових знань. До структури університету входить 9 інститутів, 15 факультетів, 55 кафедр. Заснований у 1804 році.
4. **Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковорода** – вищий навчальний заклад у м. Переяслав-Хмельницький (Київська обл.), створений у 1986 р. У 2005 р. на базі університету було створено

Центр Сквородинознавства, який щодвароки проводить Сквородинівські читання.

5. **Чорнухинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені Г. С. Сквороди** смт. Чорнухи Полтавської області
6. **Село Сквородинівка** (колишня Пан-Іванівка) Харківської області України. У 1790 та 1794 роках у селі перебував великий український філософ і поет Григорій Скворода. Тут Скворода помер 29 жовтня (за новим стилем 9 листопада) 1794 р. і був похований на узвишші.
7. **Чорнухинська центральна районна бібліотека імені Г. С. Сквороди** Громадській бібліотеці с.Чорнухи Лохвицьким повітвиконкомом у 1918 р. було присвоєно ім'я земляка Григорія Савича Сквороди.

Музеї

1. **Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сквороди**, с. Сквородинівка Золочівського району Харківської області (музей знищено 6 травня 2022 року, під час російського вторгнення в Україну, прямим влучанням російської ракети)
2. **Меморіальний музей Г. С. Сквороди** Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», м. Переяслав.
3. **Чорнухинський літературно-меморіальний музей Г.Сквороди** Історико-культурний заповідник «Батьківщина Григорія Сквороди», смт. Чорнухи Полтавської області – започатковане створення.

Пам'ятники, пам'ятні знаки, меморіальні дошки

Хата батьків Григорія Сквороди. Чорнухинський літературно-меморіальний музей, 2009 р.

Пам'ятник Григорію Сковороді на Контрактовій площі у Києві.

Пам'ятник Григорію Сковороді на території Міжрегіональної Академії Управління персоналом у Києві.

Пам'ятник Григорію Сковороді у Переяславі-Хмельницькому на подвір'ї Меморіального музею.

Скульптура Біля входу до Меморіального музею, м. Переяслав

Пам'ятний знак Біля Сковородинівського ставка у с. Сковородинівці Золочівського району Харківської області

Скульптура Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди у с. Сковородинівці Золочівського району Харківської області ((музей знищено 6 травня 2022 року, під час російського вторгнення в Україну, прямим влучанням російської ракети)

Пам'ятник Григорію Сковороді в Яготинському ландшафтному парку ім. гетьмана К. Розумовського (місто Яготин у Бориспільському районі Київської області)

Пам'ятник Григорію Сковороді (Харків, Покровський сквер)

Пам'ятник Григорію Сковороді (Харків, ХНПУ ім. Сковороди)

Пам'ятник Григорію Сковороді
(м. Лохвиця, Полтавська область)

Пам'ятний знак на місці колишнього Харківського
колегіуму, вул. Університетська, 8
(Харків, Покровський монастир)

Погруддя біля Бабаївського будинку культури
(с. Бабаї, Харківської області)

Пам'ятник Г. С. Сковороде в с. Чернухи

Погруддя у Природно-історичному комплексі
Ім. Г. Сковороди (с. Коврай, Черкаська область)

Меморіальна дошка на Охтирському міському краєзнавчому музеї (м. Охтирка, Сумська область)

Меморіальна дошка на Староакадемічному корпусі Києво-Могилянської академії, м. Київ

Меморіальна дошка (Церква св. Миколая в м. Токай, Угорщина)

Меморіальна дошка (Братислава, вул. Панська 26)

Скульптура Парк Книги на Алеї митців, Любляна, Словенія

Українські астрономи відкрили у 1982 р. малу планету за № 2431, яку назвали ім'ям Г. С. Сковороди.

Інтернет-ресурси

Факти з життя та творчості Григорія Сковороди

- <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/skovoroda-grygorij-biografiya/> Біографія Григорія Сковороди: [Українська поезія та література на сайті «OnlyArt»]
- <https://dovidka.biz.ua/grigoriy-skovoroda-hronologichna-tablitsya/> Григорій Сковорода хронологічна таблиця [життя]: [Стаття J. G. (Джей Джи)]
- <https://iprosvita.com/skovoroda-tsikavi-fakty-pro-ukrainsko-ho-mandrivnoho-filosofa/> Сковорода: цікаві факти про українського мандрівного філософа: [Матеріал із сайту неурядового модернізаційного проєкту «Інститут Просвіти»]
- <https://findbook.com.ua/culturenews/grigoriy-skovoroda-cikavi-fakty-pro-zhyttya-ta-tvorchist> Григорій Сковорода: цікаві факти про життя та творчість: [Публікація містить також легенди та перекази про філософа]
- <https://ukrainer.net/zhyty-iak-skovoroda/> Писати й жити, як Сковорода: [Стаття з сайту проєкту Ukraïner про музей Григорія Сковороди на Слобожанщині]
- <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/23/400Ushkalov.pdf> Творчість Григорія Сковороди в дзеркалі статистики: [Стаття Л. Ушкалова у збірнику наукових праць «Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність», 15/2006-2007]
- <https://kazedu.com/referat/182719> Творчість Г. С. Сковороди в порівнянні з Європейським бароко та її вплив на філософські погляди українських мислителів
- https://weekend.today/gorod/vtikach_-mandrivnik-ta-daunshifter-grigorii-skovoroda-v-kievi.htm Втікач, мандрівник і дауншифтер: Григорій Сковорода в Києві: [Стаття Марини Ніколаєвої]
- <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3341547-grigoriy-skovoroda-diogen-zi-slobozansini.html> Григорій Сковорода. Діоген зі Слобожанщини: [Стаття Олександра Рудяченка у рамках проєкту «Калиновий к@тяг»]
- <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3662/196/151922/> Не цураймося свого! Якою мовою насправді писав Григорій Сковорода: [Стаття доктор філологічних наук Лідії Гнатюк]
- <https://tyzhden.ua/Columns/50/251539> Мовне питання Сковороди: [Стаття Тараса Лютого]

Реферати та презентації про життя та творчість

- <https://www.ukrlib.com.ua/referats/printit.php?tid=12240> Життя Григорія Сковороди: [Реферат]
- <https://uahistory.co/article1/wa48b.html> Григорій Сковорода видатний філософ: [Реферат]

<https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13161/> Філософські праці та світогляд Григорія Сковороди: [Реферат]

<https://kazedu.com/referat/164337> Літературна спадщина Григорія Сковороди: [Реферат]

<https://naurok.com.ua/prezentaciya-grigoriy-skovoroda-zhitteviy-i-tvorchiy-shlyah-77859.html> Григорій Сковорода. Життєвий і творчий шлях: [Презентація]

<https://ua-books.com.ua/prezentaciyi/15376-grygorij-savych-skovoroda-19364> Григорій Савич Сковорода: [Презентація]

<https://ppt-online.org/148906> Підбірка презентацій про мовну спадщину Сковороди, його педагогічну діяльність та творчість

<https://www.youtube.com/watch?v=TsgKo0aNKYE> Презентація книжки Леоніда Ушкалова «Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди»

<https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3361673-prezentacia-knigi-natali-dzubenkomejs-skovoroda-do-300ricca-vidatnogo-filosofa.html> Презентація книги Наталії Дзюбенко-Мейс «Сковорода»: [До 300-річчя видатного філософа]

<https://bookforum.ua/p/skovoroda-najkrashhe> Презентація книжки «Сковорода. Найкраще» видавництва Terra Incognita.

Фільми та відеосюжети про Григорія Сковороду

<https://www.youtube.com/watch?v=80N6dV6xNII> Григорій Сковорода філософ Духу і Серця: [Відеосюжет студії «Ген українців» з Іриною Фаріон]

<https://www.youtube.com/watch?v=VmDSnSr0TZE> Григорій Сковорода: містицизм. Про християнські, буддистські, даоські, суфійські ознаки в творчості: [Відеосюжет ютуб-каналу «Дивіться, митець! Look, that is the artist!»]

<https://www.youtube.com/watch?v=VbGFg127Zs0> Сковорода і Кавалерідзе. Виставка столичного музею об'єднала митців 10 країн світу: [Відеосюжет про мистецький проєкт Столичного музею-майстерні Івана Кавалерідзе, який поєднав двох ювілярів 2022 року філософа Сковороду та скульптора Кавалерідзе]

<https://www.youtube.com/watch?v=T0pEVRHTIOI> Григорій Сковорода біографія та творчість: [Відеоурок для учнів 9 класу]

<https://www.youtube.com/watch?v=Bt3WUVx2qNo> Сковорода та свобода: [Відеолекція Леоніда Ушкалова]

<https://www.youtube.com/watch?v=FD8MOR7kGGk> Від чого Григорій Сковорода все життя тікав?: [Відеосюжет з рубрики «Обличчя на купюрах»]

<https://www.youtube.com/watch?v=DA0T9CH7KZ4> Григорій Сковорода. Мудрі думки, вислови, поради, цитати, афоризми: [Відеосюжет ютуб-каналу «Українське слово»]

<https://www.youtube.com/watch?v=jErQTYTcbQI> Григорій Сковорода і музика: [Лекція Харківської музично-театральної бібліотеки ім. К. С. Станіславського в межах проєктів «Різнобарвна Україна» та «Наш всесвітній Сковорода». Підготовлена провідним методистом Т. Бахмет]

<https://www.youtube.com/watch?v=mYTHk89Eрlo> Цікаві факти, твори й вірші, цитати й біографія, чому Григорій Сковорода сучасний вже 300 років?: [Відеолекція Станіслава Тарасенка на ютуб-каналі «Дивіться, митець! Look, that is the artist!»]

<https://www.youtube.com/watch?v=JFTeuhaErMc> «Таємничий Сковорода»: [Документальний фільм Олени Хмирової, 2013 р.]

<https://www.youtube.com/watch?v=9febP3GB7SQ> Григорій Сковорода: між Буддою, Ісусом та Свою: Фільм Валерія Бебика, 2015 р.

<https://md-eksperiment.org/post/20140701-vidkrij-sebe-film-pro-grigoriya-skovorodu> Відкрий себе: Фільм про Григорія Сковороду: [Режисер Ролан Сергієнко, 1972 р.]

<https://www.youtube.com/watch?v=agJWNv-lZ20> І світ мене не впіймав... : Фільм про Григорія Сковороду: [Режисери: Юрій Зморевич, Анатолій Кучеренко, 2004 р.]

https://www.youtube.com/watch?v=jsk3R_Wm3BA Григорій Сковорода: [Фільм із циклу «Великі Українці», режисер Олексій Лябах, 2008р.]

Алфавітний покажчик

- Абрамович С. Д. 53
Акіншина І. М. 54
Александрович Т. Ю. 165
Александрович Т. З. 189
Анучина Л. В. 55
Барабаш Ю. 29
Башманівський В. 41
Бикова Т. 56
Білодід В. 57
Білоус П. В. 166
Блохин Д. 167
Богуненко В. 124
Боєва Т. 125
Бондаревська І. 190
Бондаренко С. В. 79
Боченко О. В. 145
Брюховецький В. 43, 44, 45
Бургардт О. 30
Вакуленко С. 9
Вандишева-Ребро Н. 58
Васильєва С. О. 147
Войтович В. 23
Волковинський О. С. 168
Галушко М. 32
Гандзель М. 59
Гнатюк Л. 191
Гнатюк Л. 192
Голубничий Л. П. 21, 22
Гомілко О. Є. 161
Грабська А. 31
Градовський А. 32
Губернський Л. В. 60
Гужва О. П. 61, 62, 63, 64, 126
Гуменюк А. М. 169
Давидова М. О. 110
Данилів І. 170
Демченко С. А. 171
Дмитрів І. 170
Дольська О. О. 65
Друганова О. Г. 146
Дяченко К. А. 66
Єрмоленко А. М. 179
Єфімець О. П. 67
Єшкілєв В. 34
Жданенко С. Б. 94
Жулинський М. 6, 7
Журба С. С. 172
Завгородько Л. В. 68
Золотухіна С. Т. 149
Іванова Н. 148
Іванова Т. 35
Ісіченко І. (архієпископ) 127
Йосипенко С. Л. 69, 70
Кабусь, Н. Д. 149
Кадобний Т. Б. 79
Карівець І. 71
Кашуба М. 4, 5, 23
Кашуба М. В. 72

Клепко С. Ф. 73
Ковалинського М. І. 18, 19, 20
Ковальчук І. 96
Козлов А. В. 172
Колоїз Ж. В. 171
Коломієць А. І. 93
Коломієць О. М. 169
Комінарець Т. В. 150
Корж Г. В. 74, 75, 76
Костюченко В. 77
Костюченко В. 36
Котяш О. І. 173
Коцур В. П. 129
Коцур В. П. 56, 57, 59, 71, 78
Коцур В. П. 78, 84, 87, 100, 101, 115
Кравченко О. 78
Кравчук Л. В. 79
Кремень В. Г. 12, 15, 16, 19
Кремень В. Г. 60
Кремень В. Г. 80
Кретов П. 81
Кулик І. О. 151
Култаєва М. Д. 162
Култаєва М. Д. 55
Култаєва М. Д. 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,
73, 74, 75, 76, 80, 82,
83, 86, 95, 103, 107,
108, 109, 110, 114,
147
Купцова Т. 84
Куц В. А. 85
Кучер О. А. 150
Ларіонов П. 37
Линник М. М. 193
Литвиненко Т. А. 86
Лонська Л. І. 128
Лук'яненко Д. 87
Лутфуллін В. 152
Любар О. О. 12, 15, 16, 19
Макарова А. 88
Максимов С. І. 94
Максюта М. Є. 89, 90, 91, 92, 93
Малиночка А. 38
Малихіна О. Є. 95
Мальцев В. С. 194
Маляренко О. 39
Манженко В. П. 129
Манюк Н. 174
Марія Г. Б. 130
Марчук С. Г. 96
Матвієнко І. 106
Матвієнко М. 40
Матюхіна О. А. 175
Мельник В. 97
Мельникова О. М. 163
Меркулов М. 176, 177, 178
Мишанич О. 4, 5, 6
Мірошниченко І. 84
Міщенко М. 58
Міщенко О. А. 153
Монастирецький Л. С. 41
Набока О. В. 42
Найдьонов О. 98
Нога Г. М. 154

Оберраух-Мельничук М. 100
Осипова Н. П. 155
Осмир О. 101
Павлов К. 134
Павлова О. 134
Паласюк М. І. 102
Патерикіна В. 131
Пелешенко Ю. 180
Петренко-Цеунова О. І. 181
Петров В. 18, 43, 44, 45
Писаренко Н. Д. 195
Подорожний П. Д. 125
Поліщук Р. 156
Попович М. В. 46
Прокопенко І Ф. 83
Прокопенко І. Ф. 149
Прокопенко І. Г. 164
Пультер С. О. 47
Радіонова Н. В. 83
Рик М. С. 132
Рогова О. Г. 103
Роговський О. М. 133
Родигін К. 182
Родигін М. 105
Родигін М. 182
Родигін, К. 105
Романовська А. І. 104
Руденькии А. 106
Рудь О. М. 157
Савчук О. О. 3
Сверстюк Є. 24
Семенюк Л. 183
Синиця І. А. 184
Сімон І. А. 107
Скрутень І. 48
Смолій В. А. 46
Солецький О. 196
Сошніков А. О. 108, 109
Стасевська О. А. 55
Степаненко І. В. 110, 111
Стеценко В. І. 135, 136
Стрілько В. 137
Стрішенець М. 134
Судук І. 174
Сулима М. 6, 7
Суліма Є. М. 60
Танцюра К. 185
Танько Т. П. 21
Ткаченко Л. 197
Ткаченко Л. Г. 158, 159
Ткаченко М. М. 186
Толстенко С. М. 112
Уманець О. В. 55
Усатенко Г. 187
Ушкалов Л. 1, 3, 9, 10, 11, 14, 20, 26, 28, 50, 51, 52
Ушкалов Л. В. 138
Федорак Н. 113
Фельдман О. Б. 114
Халін В. В. 47
Харченко Л. 115
Чаяло П. П. 139
Чемерис І. 96

Чернишов В. 140, 141, 142

Чернишов В. В. 117, 118

Черноморець Ю. 143

Чирка Л. Г. 119, 120

Чорна С. 41

Чуйкова Е. В. 121

Чупрій Л. 122

Шевченко В. 144

Шевчук В. О. 4, 5, 7, 8, 25

Шубенко Н. 49

Яворська С. 160

Яковлєва О. В. 188

